

ШИНОСНОМАИ ИХТИСОСИ

08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит

*(Бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии
назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25 майи соли
2023, №6 тасдиқ шудааст.)*

РАМЗИ ИХТИСОС:

08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит

I. СОҲАИ ИЛМ, КИ АЗ РҶӢИ ОН ДАРАҶАҲОИ ИЛМӢ ДОДА МЕШАВАД:

➤ Илмҳои иқтисодӣ

II. ШАРҲИ ИХТИСОС

Муҳтавои таҳассуси илмӣ 08.00.08 – «Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит» –ро коркарди назария ва таърихи инкишофи методология ва ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ, таҳлили иқтисодии фаъолияти молиявӣ ҳоҷагидорӣ, назорат, аудит ва ояндабинии ҳамчун омилҳои ҷудогонаи фаъолияти ҳоҷагидорӣ, методҳои арзёбии таваккал ва қабули қарорхоро дар шароити номуайян, омӯзиши қонуниятҳоро дар шароити мушаххас ташкил медиҳад.

Объекти таҳқиқот: таълимот ва назарияҳое, ки моҳият ва методологияи баҳисобгирии бухгалтерӣ, таҳлил, назорат, аудитро шарҳ медиҳанд; фаъолияти молиявӣ иқтисодии корхонаҳои шакли моликиятшон ғуногун, ки сохтори ташкилӣ – ҳуқуқи ғуногун доранд, алоқамандии нишондиҳандаҳои микроиқтисодиёт ба макроиқтисодиёт, алоқамандии соҳаҳои алоҳидаи иқтисодиёт аз рӯи минтақа, сохтори ташкилию ҳуқуқӣ, шакли моликият ба иқтисодиёти миллӣ, зери омӯзиш қарор дода, шарҳ медиҳад; робитаҳои ҳоҷагии ташкилот дар соҳа, минтақа, иқтисодиёти миллӣ.

III. СОҲАҲОИ ТАҲҚИҚОТ:

1. Баҳисобгирии муҳосибӣ

1.17. Парадигмаҳои ибтидоӣ, консепсияҳои асосӣ, принципҳои бунёдӣ постулатҳо ва қоидаҳои баҳисобгирии муҳосибӣ.

1.18. Методологияи ташаккули нишондиҳандаҳои баҳисобгирӣ, ки дар сатҳи микро – ва макроиқтисод маҷмуи иҷтимоӣ иқтисодиро тавсиф мекунанд.

- 1.19. Асосҳои методологӣ ва вазифагузориҳои мақсадноки баҳисобгирии муҳосибӣ.
- 1.20. Таърихи инкишофи назария, методология ва ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ.
- 1.21. Танзим ва стандартикунонии қоидаҳои пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ҳангоми ташаккули маълумоти ҳисоботӣ.
- 1.22. Мутобиқгардонии низомҳои гуногуни баҳисобгирии муҳосибӣ, мувофиқати онҳо ба стандартҳои байналмилалӣ.
- 1.23. Баҳисобгирии муҳосибӣ (молиявӣ, идорақунӣ, андозӣ, корпоративӣ ва ғайра) дар қорхонаҳои шаклҳои ташкилию ҳуқуқияшон гуногун, ҳамаи соҳаҳо ва сатҳҳо.
- 1.24. Вижагии ташаккули ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ, идорақунӣ, андозӣ, корпоративӣ ва ғайра) дар соҳаҳо, минтақаҳо ва дигар бахшҳои фаъолияти хоҷагидорӣ.
- 1.25. Назария ва методологияи назорат.
- 1.26. Назария ва методологияи бучетсозӣ.
- 1.27. Асосҳои методологӣ ва вазифагузориҳои мақсадноки назорати идорақунӣ.
- 1.28. Шаклдигаркунии ҳисоботи молиявии миллии мутобиқ бо талаботи стандартҳои байналмилалӣ ва стандартҳои давлатҳои дигар.
- 1.29. Ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ (молиявӣ, идорақунӣ, андозӣ, корпоративӣ ва ғайра) аз рӯи бахшҳо, бизнес –ҷараёнҳо ва сохторҳои таркибӣ.
- 1.30. Методологияи қорбурди технологияҳои замонавии иттилоотӣ ва иртибототӣ дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботӣ.
- 1.31. Методикаи баҳисобгирии актуарӣ, арзёбии бизнес –таваккалҳо ва тавозуншиносӣ.
- 1.32. Проблемаҳои баҳисобгирии хароҷот ва ҳисоб намудани арзиши аслии маҳсулот (қор, хизмат).

2. Таҳлили иқтисодӣ

- 2.1. Парадигмаҳои ибтидоӣ, концепсияҳои асосӣ, принсипҳои бунёдӣ, постулатҳо ва қоидаҳои таҳлили иқтисодӣ.
- 2.2. Асосҳои назариявӣ ва методологӣ, вазифагузориҳои мақсадноки таҳлили иқтисодӣ.
- 2.3. Инкишофи методологияҳои комплекси методҳои арзёбӣ, таҳлил ва пешгӯии фаъолияти иқтисодӣ.

2.4. Таърихи инкишофи методология, назария ва ташкили таҳлили иқтисодӣ.

2.5. Танзим ва стандартикунонии қоидаҳои пешбурди таҳлили иқтисодӣ.

2.6. Таҳлили хароҷоти логистикӣ, хароҷоти муомилот дар раванди ҳаракати селаҳои молӣ, иттилоотӣ ва молиявӣ.

2.7. Таҳлили сармоягузорӣ ва арзёбии самаранокии сармоягузориҳо.

2.8. Таҳлили иқтисодӣ ва арзёбии самаранокии фаъолияти соҳибкорӣ.

2.9. Таҳлили иқтисодии истифодаи захираҳои сонавии соҳа (комплексӣ байнисоҳавӣ).

2.10. Таҳлили макроиқтисодии вазъияти нархӣ, омилҳои кашфкунандаи таъсиррасон ба динамикаи нарх.

2.11. Назария ва методологияи таҳлили молиявӣ, идоракунӣ, андозӣ ва маркетингӣ.

2.12. Назария ва методологияи контроллинг.

2.13. Назария ва методологияи бюджеткунонӣ

2.14. Таҳлили дороиҳо, уҳдадориҳо ва сармояи субъектҳои хоҷагидорӣ.

2.15. Таҳлил ва пешбиниҳои вазъии молиявии корхона.

2.16. Таҳлил ва асосноксозии барномаҳои беҳдошти молиявӣ.

2.17. Методологияи истифодаи технологияҳои замонавии иттилоотӣ ва иртибототӣ дар соҳаи таҳлили иқтисодӣ.

3. Аудит, назорат ва бозрасӣ

3.1. Парадигмаҳои ибтидоӣ, концепсияҳои асосӣ, принципҳои бунёдӣ, постулатҳо ва қоидаҳои аудит, назорат ва бозрасӣ.

3.2. Асосҳои назариявӣ ва методологӣ, вазифагузориҳои мақсадноки аудит, назорат ва бозрасӣ.

3.3. Методологияи коркарди барномаи аудит ва нақшаи санҷишҳо.

3.4. Санҷиши аудиторӣ ва назоратӣ омуриҳои низомии назорати дохилӣ.

3.5. Экспертизаи муҳосибӣ.

3.6. Методология ва принципҳои бунёдии гузаронидани экспертизаи судию муҳосибӣ.

3.7. Таърихи инкишофи методология, назария ва ташкили аудит,

назорат ва бозрасӣ.

3.8. Танзим ва стандартикунонии қоидаҳои гузаронидани аудит, назорат ва бозрасӣ.

3.9. Рушди методологияи комплексии методҳои аудит, назорат ва бозрасӣ.

3.10. Мутобиқгардони низоми миллии аудит, муфовикати он ба стандартҳои байналмиллӣ.

3.11. Методология ва принципҳои бунёди амалигардони аудити давлатӣ.

3.12. Вижагиҳои ташаккули ҳисоботи аудиторӣ аз рӯи соҳаҳо, минтақаҳо ва дигар қисматҳои фаъолияти хоҷагидорӣ.

3.13. Методологияи корбурди технологияҳои замонавии иттилоотӣ ва иртибототӣ дар соҳаи аудит, назорат ва бозрасӣ.

3.14. Назорат ва аудити сармоягузориҳо.

3.15. Назорати буҷетӣ ва бозрасӣ.

3.16. Назорати андозӣ.

IV. РАМЗ ва НОМҶЌИ ИХТИСОСҲОИ МУҶОВИР:

- 08.00.04 – Иқтисодиёти соҳавӣ;
- 08.00.10 – Менечмент, маркетинг ва нархгузори;
- 08.00.07 – Молия, муомилоти пул ва қарз;
- 08.00.08.01 – Омор.

V. ҲУДУДГУЗОРӢ БО ИХТИСОСҲОИ МУҶОВИР

Дар тафовут аз ихтисоси 08.00.04 таҳқиқот аз рӯи ихтисоси

08.00.07 ба омӯхтани асосҳои илмии бунёди ва амалӣ, равандҳои коркард қорӣ намудани натиҷаҳои илмӣ дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ, таҳлил, аудит ва назорат нигаронида мешавад.

Тафовути таҳқиқот аз рӯи ихтисоси 08.00.08 аз ихтисоси

08.00.10 дар он мебошад, ки дар онҳо проблемаҳои танзими фаъолияти иқтисодӣ дар масъалаҳои баҳисобгирии муҳосибӣ, таҳлил, аудит ва назорат дар маҷмӯъ баррасӣ мегардад, инчунин онро дар сатҳи корхона микро ва мезодараҷа истифода мебаранд.

Дар фарқият аз ихтисоси 08.00.08, таҳқиқот аз рӯи ихтисоси

08.00.07 қонуниятҳо ва вижагиҳои амалкарди низоми

молиявӣ, муомилоти пулӣ ва муносибатҳои пулию қарзиро дарбар мегирад.

Дар тафовут аз ихтисоси 08.00.08.01 ихтисоси 08.00.08 методологияи омори барои таҳқиқи масоили марбут ба низоми пулию қарзӣ, муносибатҳои молиявиро дар сатҳи иқтисодиёти миллий баррасӣ мекунад.

VI. ЊУДУДГУЗОРЇ БО СОЊАЊОИ ИЛМЊОИ МУЉОВИР

Таъќикоти бунёди аз рӯи ихтисоси 08.00.08 – «Баъисобгирии муъосибӣ ва аудит» дар чорчӯбаи ихтисосҳои соњаи илмҳои иқтисоди гузаронида мешаванд.

Таъќикоти амалӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08 – «Баъисобгирии муъосибӣ ва аудит» дар доираи ихтисосҳои соњаи илмҳои иқтисоди гузаронида мешаванд.

ПАСПОРТ СПЕЦИАЛЬНОСТИ

08.00.08 – Бухгалтерский учет и аудит

(Утвержден решением Президиума Высшей аттестационной комиссии при Президенте Республики Таджикистан от 25 мая 2023 года, № 6)

ШИФР СПЕЦИАЛЬНОСТИ:

08.00.08 – Бухгалтерский учет и аудит

I. ОТРАСЛЬ НАУКИ, ПО КОТОРОЙ ПРИСУЖДАЮТСЯ УЧЕНЫЕ СТЕПЕНИ:

➤ Экономические науки

II. ФОРМУЛА СПЕЦИАЛЬНОСТИ

Содержанием научной специальности «Бухгалтерский учет, аудит» является разработка теории и история развития методологии и организации бухгалтерского учета, экономического анализа финансово – хозяйственной деятельности, контроля и аудита, методов учета, анализа, аудита, контроля и прогнозирования как единичных факторов хозяйственной деятельности, методов оценки риска и принятия решений в условиях неопределенности; изучение закономерностей в конкретных условиях места и времени.

Объектами исследований являются: учения и теории, раскрывающие сущность и методологию бухгалтерского учета, анализа и аудита, финансово – хозяйственная деятельность, организаций различных форм собственности, организационно – правовых форм; хозяйственные связи организаций в отрасли, регионе, национальном хозяйстве.

III. ОБЛАСТИ ИССЛЕДОВАНИЙ:

1. Бухгалтерский учет

1.1. Исходные парадигмы, базовые концепции, основополагающие принципы, постулаты и правила бухгалтерского учета.

1.2. Методология построения учетных показателей, характеризующих социально-экономические совокупности на микро и макроуровнях.

1.3. Методологические основы и целевые установки бухгалтерского учета

1.4. История развития методологии, теории и организации бухгалтерского учета.

1.5. Регулирование и стандартизация правил ведения бухгалтерского учета при формировании отчетных данных.

1.6. Адаптация различных систем бухгалтерского учета, их соответствие международным стандартам.

1.7. Бухгалтерский (финансовый, управленческий, налоговый и др.) учет в организациях различных организационно-правовых форм, всех сфер и отраслей.

1.8. Особенности формирования бухгалтерской (финансовой, управленческой, налоговой и др.) отчетности по отраслям, территориям и другим сегментам хозяйственной деятельности.

1.9. Теория и методология контроллинга.

1.10. Теория и методология бюджетирования.

1.11. Методологические основы и целевые установки управленческого контроля.

1.12. Трансформация национальной отчетности в соответствии с международными стандартами и стандартами других стран.

1.13. Организация бухгалтерского учета (финансовый, управленческий, налоговый, корпоративный и др.) по сегментам, бизнес-процессам, структурным подразделениям.

1.14. Методология применения современных информационных и коммуникационных технологий в области бухгалтерского учета и отчетности.

1.15. методика актуарного учета, оценка бизнес-рисков, балансоведение.

1.16. Проблемы учета затрат и калькулирования себестоимости продукции

2. Экономический анализ

2.1. Исходные парадигмы, базовые концепции, основополагающие принципы, постулаты и правила экономического анализа.

2.2. Теоретические и методологические основы и целевые установки экономического анализа.

2.3. Развитие методологии комплекса методов оценки, анализа, прогнозирования экономической деятельности.

2.4. История развития методологии, теории и организации экономического анализа.

2.5. Регулирование и стандартизация правил ведения экономического анализа.

2.6. Анализ логистических затрат, издержек обращения в процессе движения товарных, информационных и финансовых потоков.

2.7. Инвестиционный анализ и оценка эффективности инвестиций.

2.8. Экономический анализ и оценка эффективности предпринимательской деятельности

2.9. Экономический анализ использования вторичных ресурсов отрасли (межотраслевого комплекса).

2.10. Макроэкономический анализ ценовой ситуации, вскрывающий факторы, воздействующие на динамику цен.

2.11. Теория и методология финансового, управленческого, налогового, маркетингового анализа.

2.12. Теория и методологии контроллинга.

2.13. Теория и методология бюджетирования.

2.14. Анализ активов и капитала субъектов хозяйствования.

2.15. Анализ и прогнозирование финансового состояния организации.

2.16. Анализ и обоснование программ финансового оздоровления.

2.17. Методология применения современных информационных и коммуникационных технологий в области экономического анализа.

3. Аудит, контроль и ревизия

3.1. Исходные парадигмы, базовые концепции, основополагающие принципы, постулаты и правила аудита, контроля и ревизии.

3.2. Теоретические и методологические основы и целевые установки аудита, контроля и ревизии.

3.3. Методология разработки программ аудита и плана проверок.

3.4. Аудиторское и контрольно – статистическое тестирование систем внутреннего контроля.

3.5. Бухгалтерская экспертиза.

3.6. Методология и базовые принципы проведения судебно – бухгалтерской экспертизы.

3.7. История развития методологии, теории и организации аудита, контроля и ревизии.

3.8. Регулирование и стандартизация правил ведения аудита, контроля и ревизии.

3.9. Развитие методологии комплекса методов аудита, контроля и ревизии.

3.10. Адаптация национальных систем аудита, их соответствие международным стандартам.

3.11. Методология и базовые принципы проведения государственного аудита

3.12. Особенности формирования аудиторской отчетности по отраслям, территориям и другим сегментам хозяйственной деятельности.

3.13. Методология применения современных информационных и коммуникационных технологий в области аудита, контроля и ревизии.

3.14. Инвестиционный контроль и аудит.

3.15. Бюджетный контроль и ревизия.

3.16. Налоговый контроль.

IV. ШИФРЫ И НАИМЕНОВАНИЯ СМЕЖНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ:

- 08.00.04 – Отраслевая экономика;
- 08.00.10 – Менеджмент, маркетинг и ценообразование;
- 08.00.07 – Финансы, денежное обращение и кредит;
- 08.00.08.01 – Статистика.

V. РАЗГРАНИЧЕНИЯ СО СМЕЖНЫМИ СПЕЦИАЛЬНОСТЯМИ

В отличие от специальности 08.00.04, исследования по специальности 08.00.08 ориентированы на изучение фундаментальных и практических научных основ, процессов обработки и внедрения научных результатов в области бухгалтерского учета, анализа, аудита и контроля.

Отличие исследования по специальности 08.00.08 от специальности 08.00.10 заключается в том, что в них рассматриваются проблемы бухгалтерского учета, анализа, аудита и контроля в целом, а также на уровне предприятия, микро и мезоуровнях.

В отличие от специальности 08.00.08 исследования по специальности 08.00.07 включают в себя законы и особенности

функционирования финансовой системы, денежного обращения, денежно –кредитных отношений.

В отличие от специальности 08.00.08.01 специальность 08.00.07 рассматривает статистическую методологию для исследования вопросов, связанных с денежно –кредитной системой, финансовых отношений на уровне национальной экономики.

VI. РАЗГРАНИЧЕНИЯ СО СМЕЖНЫМИ ОТРАСЛЯМИ НАУКИ

Фундаментальные исследования по специальности 08.00.08 – бухгалтерский учет и аудит проводятся в рамках специальностей в области экономических наук.

Прикладные исследования по специальности 08.00.08 – бухгалтерский учет и аудит проводятся в рамках специальностей в области экономических наук.

